

УДК 327.8

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2026.65.44>

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ США ПІД ЧАС ПРЕЗИДЕНТСТВА БАРАКА ОБАМИ

Михайло Комарницький

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
факультет міжнародних відносин,
кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби
вул. Січових Стрільців, 19, 79000, м. Львів, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-1502-3937>*

Владислав Мережко

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
факультет міжнародних відносин,
кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби
вул. Січових Стрільців, 19, 79000, м. Львів, Україна
<https://orcid.org/0009-0006-1239-9145>*

У статті розглядається еволюція та практичне впровадження культурної дипломатії Сполучених Штатів під час президентства Барака Обами (2009–2017). Стверджується, що адміністрація Обами прагнула відновити міжнародну легітимність США після репутаційних витрат війни в Іраку, інтегруючи культурну дипломатію в ширшу стратегію розумної влади. Стаття систематизує концептуальні підходи до культурної дипломатії та м'якої сили, а потім аналізує ключові інструменти, що використовувались установами США: академічні та професійні обміни, публічну комунікацію через цифрові платформи, культурну та освітню інформаційно-пропагандистську роботу й символічні повідомлення високого рівня. Особлива увага приділяється Каїрській промові 2009 р., ініціативам залучення до суспільств із мусульманською більшістю та диференційованим регіональним практикам у Європі та Азії. Стаття демонструє, що культурна дипломатія епохи Обами досягла часткового успіху у підвищенні привабливості іміджу США, особливо серед молодшої аудиторії та більш розвинених громадянських суспільств, але її наслідки були обмежені структурними протиріччями між наративом та політикою у сферах безпеки, військових утручань та побутової політичної поляризації. Результати показують, що культурна дипломатія може покращити середовище зовнішньої політики США, але не може замінити послідовні політичні рішення. Довгострокове значення цього періоду полягає в інституціоналізації мережевої та діалогічної моделі міжнародної взаємодії між державою та суспільством, яка залишається актуальною в 2020-х роках. Окрім того, адміністрація Обами підкреслила роль недержавних суб'єктів та мережевої участі в культурній дипломатії, розширюючи співпрацю з академічними установами, організаціями громадянського суспільства та цифровими платформами. Цей підхід зміцнив контакти між людьми та сприяв формуванню довгострокових транснаціональних мереж. Водночас зростаюча роль цифрового зв'язку збільшила вплив конкуруючих наративів та критики, особливо в контексті невідповідностей між заявленими цінностями та зовнішньополітичною практикою США.

Ключові слова: культурна дипломатія, м'яка сила, розумна сила, Барак Обама, зовнішня політика, США, цифрова дипломатія, публічна дипломатія, геополітика.

Вступ. Актуальність теми визначається двома взаємопов'язаними чинниками. По-перше, перше десятиліття XXI ст. докорінно змінило міжнародне комунікаційне середовище: цифрові медіа розширили кількість акторів, здатних формувати іноземну громадську думку, тоді як репутаційні витрати військових кампаній стали більш помітними та політично значущими. По-друге, до 2009 р. Сполучені Штати зіткнулися з вираженим дефіцитом довіри в багатьох регіонах світу через війну в Іраку, суперечки навколо односторонності та сприйняття нормативної невідповідності [3; 13]. За цих умов культурна дипломатія набула стратегічного значення як механізм відновлення легітимності, скорочення символічної відстані та створення сприятливих контекстів для більш широких зовнішньополітичних цілей.

Проблема дослідження, розглянута у цій статті, – це розрив між оголошеною діалогічною орієнтацією зовнішньої політики епохи Обама та практичними результатами культурної дипломатії США в різних регіонах. Хоча цей період часто інтерпретується як поворот до м'якої, або розумної, сили, наукові оцінки залишаються розділеними щодо її ефективності, довговічності та геополітичних обмежень [6; 16]. Об'єктом дослідження є культурна дипломатія США як компонент зовнішньої політики. Предметом є набір стратегій, інституційних інструментів та комунікативних практик, що використовувалися під час президентства Барака Обама.

Мета статті – виявлення основних особливостей культурної дипломатії США у 2009–2017 рр. та оцінка її глобального впливу. Для досягнення цієї мети необхідно виконати такі завдання: (1) уточнити теоретичні основи культурної дипломатії у міжнародних відносинах; (2) охарактеризувати стратегічні зрушення за Барака Обама; (3) проаналізувати інституційні та комунікативні інструменти; (4) вивчити вибрані тематичні дослідження; (5) оцінити ефективність та критику культурної дипломатії під час роботи адміністрації Обама.

Стан розроблення проблеми. Питання культурної дипломатії та її ролі в ширшому контексті міжнародних відносин широко досліджується в сучасній науковій літературі. Значна частина наукової літератури розглядає культурну дипломатію як ключовий інструмент «м'якої сили», підкреслюючи її здатність формувати міжнародні уявлення та впливати на іноземну аудиторію шляхом приваблення, а не примусу. Фундаментальні праці Дж.С. Найя закладають теоретичну основу для розуміння «м'якої сили» як такого явища, що впливає з культури, політичних цінностей та легітимності зовнішньої політики [13; 14].

Подальші дослідження розширили цю концептуалізацію, розмістивши культурну дипломатію в контексті практик публічної дипломатії, що постійно розвиваються. Такі вчені, як Дж. Меліссен та Н. Калл, стверджують, що сучасна публічна дипломатія перейшла від односторонньої комунікації до діалогічної та мережевої взаємодії, що відображає ширші трансформації у глобальних комунікаційних середовищах [4; 11]. Цей перехід є особливо актуальним у контексті цифровізації, де поширення онлайн-платформ значно збільшило кількість суб'єктів, здатних впливати на міжнародну громадську думку [12]. Низку досліджень присвячено саме трансформації публічної та культурної дипломатії США у XXI ст. Дж. Паммент проводить порівняльний аналіз політики та практики, акцентуючи увагу на інституційній адаптації дипломатичних інструментів до нових глобальних реалій [16]. Аналогічно, К. Хейден досліджує риторичний вимір «м'якої сили», підкреслюючи важливість узгодженості наративу між проголошеними цінностями та фактичною поведінкою у зовнішній політиці [7]. Ці роботи підкреслюють постійну напругу між символічною комунікацією та матеріальними результатами політики.

Президентство Обама привернуло особливу увагу науковців як період спроб переорієнтації стратегій глобального залучення США. Формулювання Г. Клінтон щодо «цивільної сили» та концепція С. Носсель про «розумну силу» визначають культурну дипломатію як невід’ємний складник ширшого, багатовимірного підходу до зовнішньої політики [3; 12]. Емпіричні дослідження детальніше вивчають конкретні інструменти, зокрема ініціативи цифрової дипломатії [8], практики трансатлантичної комунікації та взаємодію із суспільствами з мусульманською більшістю. Водночас критичні погляди підкреслюють обмеження культурної дипломатії. Такі дослідники, як І. Холл та Ф. Сміт, указують на структурні обмеження, пов’язані з геополітичними реаліями та імперативами безпеки [6], тоді як Р. Ентман наголошує на ролі медійного фреймінгу та суперечливості наративів у формуванні міжнародного сприйняття Сполучених Штатів [5]. Інші вчені наголошують на складності вимірювання довгострокового впливу, зазначаючи, що результати культурної дипломатії часто проявляються впродовж тривалих часових проміжків, які перевищують політичні цикли [4; 11].

Таким чином, незважаючи на значний і різноманітний масив літератури, ефективність та стійкість культурної дипломатії США за часів Обама залишаються спірними. Існуючі дослідження виявляють як її інноваційні риси, такі як мережева взаємодія та цифрове охоплення, так і її структурні обмеження, зокрема розрив між нормативним дискурсом та практикою зовнішньої політики. Ця неоднозначність визначає сучасний стан досліджень та виправдовує подальшу аналітичну увагу до цієї теми.

Методи дослідження. У цій статті використовується якісний мультиметодний підхід, спрямований на проведення всебічного аналізу культурної дипломатії США за часів президентства Барака Обама. Методологічний підхід поєднує концептуальний аналіз, порівняльну контекстуалізацію та інтерпретацію конкретних прикладів. По-перше, концептуальний аналіз використовується для з’ясування теоретичних засад культурної дипломатії та її взаємозв’язку з «м’якою силою» та публічною дипломатією. Це передбачає систематичне вивчення ключових наукових праць та літератури, орієнтованої на політику, з метою створення цілісної аналітичної основи для дослідження [11; 13; 16]. По-друге, у дослідженні застосовується порівняльна контекстуалізація, що дає змогу розглядати адміністрацію Обама в ширшому контексті розвитку зовнішньої політики США. Це дає змогу виявити як елементи спадкоємності, так і зміни в дипломатичній стратегії, особливо порівняно з періодом після 11 вересня, що характеризувався більшою опорою на інструменти «жорсткої сили» [2; 3]. По-третє, у статті використовується підхід на основі вивчення конкретних випадків культурної дипломатії на практиці. До основних прикладів належать промова в Каїрі 2009 р., ініціативи щодо взаємодії із суспільствами з мусульманською більшістю та розширення інструментів цифрової дипломатії. Ці приклади вибрано з огляду на їхню репрезентативність та аналітичну значущість для розуміння більш загальних стратегічних закономірностей.

Емпірична база дослідження складається з первинних та вторинних джерел, зокрема офіційних програмних документів, промов, звітів установ та наукових аналізів [7; 18]. Особлива увага приділяється аналізу дискурсу, що дає змогу виявити приховані наративи та комунікативні стратегії. Нарешті, дослідження включає елементи інтерпретативного аналізу, зосереджуючись на взаємозв’язку між заявленими цілями політики та спостережуваними результатами. Такий підхід дає змогу оцінити не лише формальну структуру культурної дипломатії, а й її ефективність та обмеження в різних регіональних і політичних контекстах. Загалом вибрана методологія забезпечує збалансоване поєднання теоретичних

роздумів та емпіричних досліджень, що дає змогу провести ґрунтовний аналіз культурної дипломатії як концептуального конструкту та практичного інструменту зовнішньої політики США.

Виклад основного матеріалу. Культурна дипломатія, як правило, розуміється як цілеспрямоване використання культурних ресурсів, освітнього обміну, мови, спадщини та креативних індустрій державами та підтримуваними державою суб'єктами для сприяння взаєморозумінню та просування зовнішньополітичних інтересів [1]. На відміну від пропаганди, яка підкреслює одностороннє переконання, сучасна культурна дипломатія все частіше подається як реляційна та діалогічна, що передбачає спільне створення сенсу з іноземною аудиторією [11].

У міжнародних відносинах культурна дипломатія займає простір між класичною дипломатією та транснаціональною суспільною взаємодією. Її значення зросло, оскільки міжнародна легітимність стала тісно пов'язана з наративами, цінностями та сприйнятою довірою, а не виключно до матеріальних можливостей [4]. Тому культурна дипломатія функціонує не лише як символічне представлення, а й як стратегічна інфраструктура для довгострокового впливу.

Концепція м'якої сили є центральною для цієї структури. Джозеф С. Най визначає м'яку силу як здатність впливати на інших через залучення та кооператив, а не примус або оплату [13]. Джерела привабливості включають культуру, політичні цінності та зовнішньополітичну легітимність. Важливо, що м'яка сила не повністю контролюється урядами; її спільно виробляють державні установи, університети, медіасистеми, громадянське суспільство та приватні культурні індустрії [14].

Із цього погляду культурну дипломатію слід розглядати як політичний механізм, який спрямований на мобілізацію та спрямування існуючих ресурсів привабливості. Її ефективність залежить від конгруентності між повідомленням та практикою. Коли риторика відкритості суперечить військовій ескалації, суперечкам щодо прав людини або виключній політиці, переконливий ефект значно слабшає [5].

Період Обама є аналітично значущим, оскільки він є комплексною спробою реінтегрувати культурну дипломатію в основну зовнішню політику після фази, де домінують інструменти боротьби з тероризмом та примусу. Це також ілюструє перехід від моделей мовлення публічної дипломатії до мережевої комунікації, адаптованої до цифрової громадськості [9]. Визначальним стратегічним зрушенням 2009–2017 рр. був рух від домінування жорсткої сили після 11 вересня до підходу розумної влади, що поєднує військові, дипломатичні, економічні та культурні інструменти [2; 3]. У політичному дискурсі ця зміна була пов'язана з відновленням альянсів, відновленням міжнародної довіри та акцентом на партнерстві, а не на нав'язуванні. Особистий стиль лідерства Барака Обама сприяв цьому репозиціонуванню. Його риторичний акцент на діалозі, повага до різноманітності та визнання історичної складності допомогли показати Сполучені Штати як готових слухати, а не лише інструктувати [15]. Символічно, біографія Обама та комунікативна прагматика резонували з багатьма глобальними аудиторіями, особливо з молоддю та міським середнім класом, які інтерпретували його президентство як ознаку суспільної відкритості в самих США [10]. На рівні стратегічних документів та дипломатичної практики адміністрація пов'язала культурну діяльність із більш широкими пріоритетами: протидія екстремізму через залучення суспільства, зміцнення освітніх та наукових зв'язків, підтримка інноваційних систем та просування плюралістичних цінностей [8]. У цій моделі культурна дипломатія була не ізольованою «іміджевою кампанією», а сприятливим середовищем для політичної співпраці.

Три принципи характеризували цю стратегію. По-перше, діалог над монологом: спілкування перейнялося від одностороннього обміну повідомленнями до інтерактивних форматів (ратуші, цифрові запитання та відповіді, місцеві партнерства). По-друге, інклюзивність: інформаційно-пропагандистська діяльність прагнула залучити неелітних суб'єктів, включаючи студентів, жінок-лідерів, підприємців та діаспоральні комуни. По-третє, мультикультурність: ідентичність США була представлена як різноманітна, динамічна та сумісна з різними культурними традиціями [9].

Порівняльний аналіз ще більше підкреслює особливість підходу адміністрації Обама. На відміну від епохи Джорджа Буша-молодшого, яка значною мірою характеризувалася орієнтованістю на безпеку та більш одностороннім стилем комунікації, культурна дипломатія Обама наголошувала на взаємності, умінні слухати та гнучкості наративу. Тоді як у період після 11 вересня значною мірою покладалися на стратегічні повідомлення, спрямовані на легітимізацію дій зовнішньої політики США, адміністрація Обама намагалася переосмислити взаємодію як процес взаємного обміну, а не переконання. Цей зсув не усунув стратегічних намірів, але змінив форму їхньої комунікації – від проголошення цінностей до переговорів щодо значень. Проте елементи спадкоємності збереглися, особливо в регіонах, де імперативи безпеки обмежували глибину діалогічної взаємодії. Таким чином, модель Обама можна розуміти не як розрив, а як переорієнтацію публічної та культурної дипломатії США в умовах глобального комунікаційного середовища, що постійно розвивається. Тим не менше стратегічна узгодженість залишалася недосконалою. Напруженість між мовою партнерства та постійним застосуванням сили (дронові кампанії, затяжні конфлікти) породила скептицизм серед іноземної громадськості та обмежувала нормативну довіру в ключових регіонах [5].

Освітні та професійні обміни залишалися основними інструментами. Такі програми, як Фулбрайт, Міжнародна програма лідерства (IVLP) та ініціативи, орієнтовані на молодь, були розширені або перероблені для зміцнення довгострокових міжособистісних мереж [17]. Їхня порівняльна перевага полягає у міцній побудові відносин: колишні учасники часто стають посередниками інституційної співпраці в наукових колах, уряді, бізнесі та громадянському суспільстві.

У період Обама обміни все частіше включалися у теми соціального підприємництва, інновацій та лідерства в громаді. Це відображало ширшу політичну мету зв'язати культурну дипломатію з результатами, орієнтованими на розвиток та управлінням, а не лише з символічною видимістю. Зростання цифрових платформ перетворило публічну дипломатію на багатовекторний домен у режимі реального часу. Державний департамент США розширив свою архітектуру цифрової дипломатії за допомогою акаунтів посольств у соціальних мережах, онлайн-кампаній та інтерактивних форматів комунікації [9; 12]. Цифрові інструменти дали змогу мікротаргетувати аудиторію, швидко реагувати на дезінформацію та мати ширший вплив на географічно розкидану громадськість.

Водночас цифровізація ввела уразливості: спілкування стало більш схильним до поляризації, алгоритмічного посилення конфліктних наративів та репутаційних потрясінь. Таким чином, цифрове охоплення не виробляло автоматично довіру; воно вимагало послідовної інституційної поведінки та чутливості до місцевого контексту.

Інституційно культурна дипломатія під керівництвом Обама координувалася через Бюро з питань освіти та культури та пов'язані з ним структури державної дипломатії, при цьому посольства відігравали адаптивні регіональні ролі [18]. Помітною особливістю стало посилення міжсекторальної співпраці з університетами, неурядовими організаціями, благодійними фондами та приватними творчими кластерами. Ця модель мережевого

управління покращила гнучкість, але також ускладнила оцінку. Короткострокові результати (події, обміни, онлайн-залучення) було легше виміряти, ніж довгострокові результати (узгодження цінностей, підтримка політики, репутаційна стійкість). Як відзначають багато вчених, часовий горизонт культурної дипломатії часто перевищує виборчі цикли [4; 11].

Культурна індустрія США продовжувала працювати як основний недержавний підсилювач національної привабливості. Кіно, популярна музика, потоковий контент та вища освіта підтримували широкий міжнародний вплив американських соціальних дебатів, моделей різноманітності та інноваційних наративів [10; 14]. Однак залежність від ринкового культурного експорту спричинила амбівалентність. Хоча вони проєктували творчість і відкритість, вони також передавали критику нерівності, расової несправедливості та політичної фрагментації. У цьому сенсі культурна дипломатія США отримала користь від довіри до плюралізму, але також залишалася уразливою до внутрішніх протиріч, які ставали видимими у всьому світі.

Промова Обама у червні 2009 р. в Каїрському університеті стала знаковою спробою відновити відносини з країнами, де суспільства є мусульманською більшістю. У промові підкреслювалися взаємна повага, історична взаємозалежність та відмова від цивілізаційного антагонізму [15]. Його безпосередній комунікативний ефект був значним: він сигналізував про символічний розрив із конфронтаційною риторикою попередніх років і відкрив дискурсивний простір для взаємодії. Проте довгостроковий вплив був неоднозначним. Очікування, породжені промовою, були високими, тоді як подальші геополітичні події (арабські повстання, сирійський конфлікт, антитерористична політика) ускладнювали реалізацію. Випадок ілюструє повторювану дилему культурної дипломатії: символічні промови вимагають безперервності політики, щоб залишатися достовірною [5].

Окрім риторики, адміністрація просувала освітні та громадянські ініціативи, спрямовані на поглиблення зв'язків із громадами на Близькому Сході, у Північній Африці та Південній/Південно-Східній Азії. Програми з підприємництва, наукового співробітництва, молодіжного лідерства та розширення прав і можливостей жінок прагнули перенести залучення від елітної дипломатії до соціальних інтерфейсів [8; 17]. Ці ініціативи створили важливі місцеві мережі та практичні можливості, особливо в міських інноваційних екосистемах. Однак їхній стратегічний ефект різнився залежно від країни через різні політичні режими, медіаекологію та рівень антиамериканських настроїв. У конфліктних контекстах сприйняття, кероване безпекою, часто перевершує культурні повідомлення.

У Європі культурна дипломатія США діяла переважно через союзні рамки: академічна мобільність, діалог громадянського суспільства, пов'язаний із НАТО, культурне програмування та цифрове співробітництво щодо демократичної стійкості. Викликом була не основна легітимність, а підтримка довіри на тлі трансатлантичних розбіжностей (наприклад, суперечки щодо впливу, торговельні суперечки). В Азії культурна дипломатія перетиналася зі стратегією «повороту/перебалансування», де освітній обмін, інноваційні партнерства та зв'язки між людьми доповнювали геополітичний баланс [2]. Тут привабливість США була відносно сильною серед багатьох соціальних груп, але стратегічна конкуренція та регіональна напруженість у сфері безпеки обмежували деполітизовану культурну участь.

Оцінка ефективності повинна відрізнити короткострокову динаміку культурної дипломатії від довгострокового структурного впливу. У короткостроковій та середньостроковій перспективі численні опитування та аналітичні оцінки показали покращення сприйняття лідерства США на початку першого терміну Обама порівняно з базовим рівнем кінця 2000-х років [2; 4]. Підвищена прихильність була особливо помітна в деяких частинах

Європи та серед молодих респондентів у всьому світі. Однак на структурному рівні здобутки були нерівномірними і частково оборотними. Чотири обмеження були центральними.

По-перше, політико-наративна невідповідність. Культурна дипломатія допомагала налагоджувати діалог і взаємну повагу, а підходи до безпеки в деяких регіонах залишалися заснованими на примусі [5]. Це зменшило нормативну узгодженість. По-друге, інституційна фрагментація. Культурна дипломатія залежала від міжвідомчої координації та потенціалу посольства, обидві змінні нерівномірні між регіонами. Програмні успіхи на місцевому рівні не завжди були інтегровані в більш широке стратегічне планування. По-третє, обмеження вимірювання. Уряди часто вимірювали активність, а не трансформацію, кількість обмінів, прихильників та подій, а не довгострокові зміни ставлення чи поведінки. По-четверте, залежність від внутрішньополітичної динаміки. Культурна дипломатія нерозривно пов'язана з авторитетом внутрішньополітичних та соціальних процесів у державі. У випадку США поляризація, расові напруження та політичний тупик наприкінці президентського терміну Обами вплинули на зовнішнє сприйняття американської демократії. Оскільки глобальна аудиторія дедалі частіше отримує доступ до нефільТРованої інформації через цифрові медіа, внутрішні суперечності стають одразу помітними і можуть підірвати ретельно вибудовані наративи про відкритість, інклюзивність та демократичну стабільність. Цей структурний зв'язок обмежує автономію культурної дипломатії та посилює її уразливість до внутрішньополітичних коливань.

Критична наука також підкреслює, що дипломатія епохи Обами іноді віддавала перевагу символічному лідерству над зміною розподільчої політики. Із цього погляду інклюзивний дискурс не завжди перетворювався на стійкі реформи асиметрій глобального управління або рамок вирішення конфліктів [6; 16]. Тим не менше скорочення цього періоду розвитку культурної дипломатії США до «суто символізму» було б аналітично неточним, оскільки інституційні інновації у цифровій інформаційно-пропагандистській діяльності та партнерстві соціального сектору мають тривалий і відчутний ефект.

Висновки. Аналіз демонструє, що культурна дипломатія США під час президентства Барака Обами була навмисним стратегічним перекалібруванням, спрямованим на відновлення інтернаціональної привабливості після періоду занепаду репутації. Адміністрація об'єднала культурну дипломатію в рамки розумної влади, надаючи пріоритет діалогу, інклюзивності та мережевому залученню. Основні інструменти включали програми обміну, цифрову публічну дипломатію, інституційну адаптацію в Державному департаменті й синергічне використання культурних та освітніх програм США. Тематичні дослідження, такі як аналіз Каїрської промови та залучення мусульманського світу, ілюструють як можливості, так і межі символічного та суспільного охоплення в конфліктному геополітичному середовищі.

Загалом ефективність була частковою, але значущою. Культурна дипломатія покращила комунікативний доступ, розширила транснаціональні мережі та тимчасово зміцнила легітимність США серед ключових аудиторій. Однак довгостроковий вплив був обмежений протиріччями між нормативними повідомленнями та практикою безпеки, а також внутрішнім тимчасовим відставанням між культурною взаємодією та політичними результатами. Для сучасних політичних дебатів досвід Обами залишається актуальним принаймні в трьох аспектах: (1) залучення вимагає політичної довіри, а не лише обміну повідомленнями; (2) цифрова комунікація необхідна, але недостатня без місцевих інфраструктур довіри; (3) стійка культурна дипломатія залежить від інституційної безперервності за межами виборчих циклів. Ці висновки особливо важливі для держав, які прагнуть збалансувати жорсткі імперативи безпеки з репутаційним та нормативним впливом у фрагментованому глобальному порядку.

На завершення слід зазначити, що культурна дипломатія адміністрації Обами є важливою спробою перепозиціонувати Сполучені Штати в рамках більш орієнтованої на взаємовідносини та мережевої парадигми глобальної взаємодії. Інтегруючи культурні інструменти в ширшу стратегію «розумної сили», вона прагнула відновити міжнародну легітимність та відновити довіру через діалог, інклюзивність та інституційні партнерства. Однак її ефективність залишалася зумовленою структурними обмеженнями, зокрема напругою між нормативними повідомленнями та геополітичною практикою, а також зростаючою прозорістю внутрішньополітичних реалій. Цей період демонструє, що культурна дипломатія не може функціонувати як автономний інструмент впливу, скоріше вона діє як мультиплікатор довіри, що підсилює як сильні боки, так і суперечності поведінки держави. Отже, спадщина культурної дипломатії епохи Обами полягає не так у безпосередніх іміджевих здобутках, як у її інституційному та концептуальному внеску в архітектуру міжнародної комунікації, що розвивається, де вплив є предметом переговорів, суперечок та спільного творення між державними та недержавними акторами.

Список використаної літератури

1. Ang I., Isar Y.R., Mar P. Cultural Diplomacy: Beyond the National Interest? *International Journal of Cultural Policy*. 2015. Vol. 21, No. 4. P. 365–381. DOI: 10.1080/10286632.2015.1042474
2. Campbell K., Ratner E. Far Eastern Promises: the Pivot to Asia and American Strategy. *Foreign Affairs*. 2014. Vol. 93, No. 3. P. 106–116.
3. Clinton H.R. Leading Through Civilian Power: Redefining American Diplomacy and Development. *Foreign Affairs*. 2010. Vol. 89, No. 6. P. 13–24. DOI: 10.2307/20788712
4. Cull N.J. *Public Diplomacy: Foundations for Global Engagement in the Digital Age*. Cambridge: Polity Press, 2019. 272 p.
5. Entman R.M. Cascading Activation and the Iraq War: Why the U.S. Image Suffered. *Political Communication*. 2003. Vol. 20, No. 4. P. 415–432. DOI: 10.1080/10584600390244176.
6. Hall I., Smith F. The Struggle for Soft Power in U.S. Foreign Policy. *Asian Security*. 2013. Vol. 9, No. 1. P. 1–18. DOI: 10.1080/14799855.2013.760926
7. Hayden C. *The Rhetoric of Soft Power: Public Diplomacy in Global Contexts*. Lanham: LexingtonBooks, 2012. 300 p.
8. Khatib L., Dutton W., Thelwall M. Public Diplomacy 2.0: A Case Study of U.S. Digital Outreach in the Arab World. *Middle East Journal*. 2012. Vol. 66, No. 3. P. 453–472. DOI: 10.1353/mej.2012.0103.
9. Manor I. *The Digitalization of Public Diplomacy*. Springer, 2019. 356 p.
10. McClory J. *The New Persuaders III: A 2012 Global Ranking of Soft Power*. London: Institute for Government, 2012. 23 p.
11. Melissen J. The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice. *The New Public Diplomacy* / ed. by J. Melissen. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011. P. 3–27. DOI: 10.1057/9780230554931_1
12. Nossel S. Smart Power: From Theory to Practice. *U.S. Department of State Archive*, 2017. URL: <https://2009-2017.state.gov/p/io/rm/2011/158726.htm> (дата звернення: 20.03.2026).
13. Nye J.S. *The Future of Power*. New York: PublicAffairs, 2011. 300 p.
14. Nye J.S. Public Diplomacy and Soft Power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 2008. Vol. 616, no. 1. P. 94–109. DOI: 10.1177/0002716207311699.
15. Obama B. Remarks by the President on a New Beginning, Cairo University, Cairo, Egypt, June 4, 2009. *The White House Archives*. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/remarks-president-cairo-university-6-04-09> (дата звернення: 20.03.2026).
16. Pamment J. *New Public Diplomacy in the 21st Century: A Comparative Study of Policy and Practice*. London: Routledge, 2014. 184 p.

17. Snow N., Taylor P.M. (eds.). *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. 2nd ed. London: Routledge, 2020. 528 p.
18. U.S. Department of State. *FY 2015 Congressional Budget Justification: Department of State and USAID*. Washington, DC, 2014. URL: <https://2009-2017.state.gov/s/d/rm/rls/ebs/2015/index.htm> (дата звернення: 18.03.2026).

SPECIFIC FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF THE U.S. CULTURAL DIPLOMACY DURING THE PRESIDENCY OF BARACK OBAMA

Mykhaylo Komarnytskyy

*Ivan Franko National University of Lviv,
Faculty of International Relations,
Department of International Relations and Diplomatic Service
Sichovykh Strilciv Street 19, Lviv, 79000, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-1502-3937>*

Vladyslav Merezko

*Ivan Franko National University of Lviv,
Faculty of International Relations,
Department of International Relations and Diplomatic Service
Sichovykh Strilciv Street 19, Lviv, 79000, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0006-1239-9145>*

This article examines the evolution and practical implementation of US cultural diplomacy during Barack Obama's presidency (2009–2017). The study argues that the Obama administration sought to restore US international legitimacy following the reputational costs of the Iraq War by integrating cultural diplomacy into a broader strategy of smart power. The article systematises conceptual approaches to cultural diplomacy and soft power, and then analyses the key instruments used by US institutions: academic and professional exchanges, public communication via digital platforms, cultural and educational public relations work, and high-level symbolic messaging. Particular attention is paid to the 2009 Cairo speech, initiatives to engage with Muslim-majority societies, and differentiated regional practices in Europe and Asia. The article demonstrates that Obama-era cultural diplomacy achieved partial success in enhancing the appeal of the US image, particularly among younger audiences and more developed civil societies, but its impact was limited by structural contradictions between narrative and policy in the areas of security, military interventions and everyday political polarisation. The findings suggest that cultural diplomacy can improve the US foreign policy environment, but cannot replace consistent policy decisions. The long-term significance of this period lies in the institutionalisation of a networked and dialogue-based model of international interaction between the state and society, which remains relevant in the 2020s. Furthermore, the Obama administration emphasised the role of non-state actors and networked engagement in cultural diplomacy, expanding cooperation with academic institutions, civil society organisations and digital platforms. This approach strengthened people-to-people contacts and fostered the formation of long-term transnational networks. At the same time, the growing role of digital communication has amplified the impact of competing narratives and criticism, particularly in the context of discrepancies between the stated values and US foreign policy practice.

Key words: cultural diplomacy, soft power, smart power, Barack Obama, foreign policy, United States, digital diplomacy, public diplomacy, geopolitics.

Дата першого надходження статті до видання: 23.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026